

Improvisaatioteatteri ja lapset

Päättötyö

1.4.2011

Jyväskylän kristillinen opisto

LPP09K

Emilia Virtanen

SISÄLTÖ

1 .JOHDANTO.....	3
2. IMPROVISAATIOTEATTERIN ERITYISPIIRTEITÄ.....	4
2.1 Yleistä improvisaatioteatterista.....	4
2.2 Improvisaatioteatteri ennen ja nyt.....	4
3. IMPROPAATIN LASTENRYHMÄ.....	5
3.1 Ryhmästä yleisesti.....	5
3.2 Harjoitusten runko.....	5
3.3 Ryhmämme säännöt.....	6
3.4 Ryhmytyminen.....	7
4. MUUTAMAN IMPROVISAATIOTEKNIIKAN ERITTELYÄ.....	8
4.1 Tarjoilija.....	8
4.2 Tunnelma kohtaukseen musiikista.....	9
4.3 Hahmon luonti kuvasta.....	9
5. IMPROVISAATIOTEATTERIN VAIKUTUS KEHITYKSEEN.....	11
5.1 Fyysinen kehitys ja kehonkuva.....	11
5.2 Kognitiivinen kehitys.....	11
5.3 Persoonallisuuden kehitys ja itsetunto.....	12
5.4 Sosiaalinen kehitys ja vuorovaikutus.....	13
6. LOPPUPOHDINTA.....	14
7. LÄHDELUETTELO.....	16

1. JOHDANTO

Draamakasvatus on todettu hyödylliseksi lapsen kehityksen kannalta jo lukuisia kertoja ja lukuisien henkilöiden toimesta, mutta yhdistelmä "improvisaatioteatteri ja lapset" ei aiheuta juuri lainkaan osumia internetin hakukoneissa eikä kirjallista materiaaliakaan juuri ole saatavilla. Tämä johtunee siitä, että improvisaatioteatteri itsessään on ainakin Suomessa vielä melko tuntematon käsite, eikä alle 13-vuotiaiden improvisaatioteatteriryhmiä ole internetin mukaan Suomessa kuin kaksi, Raumalla ja Jyväskylässä. Tämä teatterin laji on rantautumassa Suomeen hitaasti mutta varmasti, ja viime aikoina se onkin saanut julkisuutta näkyvästi mediassa. Kerron improvisaatioteatterista ja sen erityispiirteistä perinteisempään teatteriin verrattuna myöhemmin.

Opinnäytetyöni aiheeksi improvisaatioteatteriin liittyvä tutkiskelu päättyi siitä yksinkertaisesta syystä, että olen jyväskyläläisen Impropaatti ry:n lasten ryhmän ohjaaja ja tahdoin saada hyvän ja pakottavan syyn tutkiskella improvisaatiota tarkemmin ja pohtia, mitä muita hyötyjä improvisaatioteatterista on lapsille kuin se, että taidot näyttämöllä kehittyvät. Tällä hetkellä ryhmässä harrastaa 10 7-12-vuotiasta lasta, kolme poikaa ja seitsemän tyttöä. Kokoonnumme kerran kolmessa viikossa tunnin ajaksi kerrallaan harjoituksiin. Ryhmä on toiminut vuodesta 2008 lähtien, ja olen ohjannut sitä vuoden 2009 syyskaudesta asti, ensin yhdessä toisen ohjaajan kanssa ja kevästä 2010 asti yksin. Opinnäytetyön tavoitteenani oli myös hieman yhdenmukaistaa harjoitusteni teemoja, valita tehtävät harjoitukset palvelemaan kulloistakin teemaa ja lasten kehitystä ja pohtia harjoitusten sisältöjä aiempaa tarkemmin.

Koska olen ryhmän ohjaaja, kysyin luvat tähän opinnäytetyöhön ainoastaan vanhemmilta. Kaikille oli ok, että käytän lapsista tekemiäni havaintoja tässä työssä. Tarkoituksena ei ole kuitenkaan kertoa kenenkään yksittäisen lapsen kehityskaarta, vaan pikemminkin seurata ryhmää kokonaisuutena. Yritän myös pysytellä lastenohjaajan vinkkelissä, enkä ainakaan liikaa tsumailta asioita ohjaajan kannalta teatterin kautta. Kaikki esimerkit, mitä olen tekniikoiden havainnollistamisessa käyttänyt, ovat peräisin harjoituksistamme. Kuvissa näkyvät lapset ja heidän vanhempansa antoivat luvan kuvaukseen ja kuvien esittämiseen julkisesti.

2. IMPROVISAATIOTEATTERIN ERITYISPIIRTEITÄ

Se on leikkimielttä, nolauksen sietämistä ja sitä, että ei ota itseään liian vakavasti.
-Miitta Sorvali

Kun katsoja menee seuraamaan näytelmää ja upeaa näyttelijäsuoritusta, hän ajattelee: "Olipas mahtavaa, en ikinä pystyisi tuohon". Mutta kun hän katsoo improvisaatioteatteria, hän voi ajatella: "Olipa hirveää, minäkin pystyisin tuohon!"

-Shawn Kinley

(Lainaukset:Improkirja, Pia Koponen)

2.1 Yleistä improvisaatioteatterista:

Improvisaatioteatteri sanana tuo useimmille meistä mieleen lyhyitä, tekohauskoja sketsejä, ja etenkin pari suht tuoretta tv-ohjelmaa, joissa tätä taiteenlajia viime aikoina on sivuttu. Tämä mielikuva ei suinkaan ole väärä, mutta antaa improvisaatiosta melko yksipuolisen ja lähes surullisen suppean kuvan. Toki impro on myös lyhyttä sketsiviihdettä hassuine peruukkeineen ja puujalkavitseineen, mutta pääpainona improvisaatioteatterissa on kuunnella toista ja luoda ennenkuulemattomia tarinoita esityshetkessä. Paljon muita määrittelyitä improvisaatioteatterille ei voikaan asettaa- impro voi olla juuri aiemmin mainitsemiani lyhyitä sketsejä tai yhtä lailla tuntikausia kestävä pitkä yhtenäinen esitys, hauskan lisäksi surullista, tylsää, ajatuksia herättävää, puhdasta viihdettä tai epäkohtiin puuttuvaa paatosta, nokkelaa sanailua tai täysin vailla puhetta. Improvisaation tärkeimpinä ohjeina pidetään hyväksymistä, kuuntelemista ja heittäytymistä, eikä improvisaatioteatterissa oikeastaan voi mokata, sillä koska käsikirjoitusta ei ole, sitä ei myöskään voi noudattaa, jolloin karkeasti todettuna kaikki on mahdollista.

2.2 Improvisaatioteatteri ennen ja nyt:

Improvisaatioteatterin luoja pidetään Viola Spolinia, joka kehitti koko improvisaatio-termin Stanislavskin opeista. Nykyinen improvisaatioteatteri kuitenkin nojaa aika pitkälti yhdysvaltalaisen Keith Johnstonen oppeihin. Improvisaatioteatteri kehitettiin aikanaan roolien muodostamista varten, se oli vain yksi harjoitusmetodi muiden joukossa eikä sitä pidetty mitenkään merkittävänä mullistuksena teatterin maailmassa alkuaikoinaan. Suomeen improvisaatioteatteri on rantautunut jo 1940-luvulla, mutta kansan tietoisuuteen se on noussut vasta 90-luvulla, eikä sitä vielääkään voida pitää erityisen tunnettuna käsitteenä. Ryhmiä Suomessa on muutama kymmenen, tarkkaa lukumäärää on vaikea löytää sillä toiminta on usein niin pienimuotoista että tiedotukseen ei ole

juurikaan panostettu. Alakouluikäisten improryhmiä en löytänyt yrityksistäni huolimatta kuin kaksi Suomesta, mutta se ei toki tarkoita sitä, ettei niitä voisi olla. Suomessa ehdottomasti tunnetuin improvisaatioteatteriryhmä on helsinkiläinen Stella Polaris, jonka riveissä näyttelee monia julkisuudesta tuttuja henkilöitä ja esimerkiksi Simo Routarinne, jota pidetään syystä improvisaatioteatterin ehdottomana uranuurtajana Suomessa.

3. IMPROPAATIN LASTENRYHMÄ

3.1 Ryhmästä yleisesti

Minulla on ollut jo yli vuoden ajan ilo toimia lasten improryhmän ohjaajana. Ryhmän koko on tänä aikana kasvanut jonkin verran, alkuun lapsia oli ryhmässä 4 mutta tällä hetkellä listoilla on kymmenen lasta. 10 on lasten improvisaatioteatteriryhmälle toimiva lapsiluku, sillä liian pienessä ryhmässä joidenkin harjoitteiden ja alkulämmittelyiden tekeminen voi olla haastavaa eikä katsomalla oppiminen ole mahdollista, mikäli väkeä ei riitä yleisöksi asti. Kovin paljon tuosta suurempaa ryhmää olisi kuitenkin yksin hankala hanskata, ja se vaikeuttaisi jo ryhmähengen muodostumistakin, joten olen tyytyväinen nykytilanteeseen. Ikäero nuorimpien (7-vuotiaat) ja vanhimpien (12-vuotiaat) välillä tuottaa toisinaan päänvaivaa, sillä monet nuorimmista nauttivat selvästi hyvin leikinomaisesta suhtautumisesta asioihin, mutta vuosia harrastaneet 12-vuotiaat eivät välttämättä enää syty samalla tavalla hippaleikeistä ja alkeiden käsittelemisestä yhä uudestaan ja uudestaan. Olen koettanut pyrkiä kompromisseihin- meillä leikitään paljon, etenkin lämmittelyvaiheessa, mutta jokaisissa harjoituksissa opetellaan myös jotain sellaista, mitä ei olla aiemmin käyty läpi, tai ainakin lähestytään asioita uudesta näkökulmasta.

Harjoituksia meillä on nykyään kerran kolmessa viikossa, ja ne kestävät tunnin kerrallaan.

Harjoittelemme Nisulan päiväkodin liikuntasalissa. Harjoituspaikka on erityisesti lasten ryhmää ajatellen nappivalinta, sillä temmellystilaa on tarpeeksi silloinkin kun kaikki ovat paikalla.

3.2 Harjoitusten runko

Harjoitukset alkavat aina siten, että kokoontumme lattialle rinkiin. Vaihdamme kuulumiset, käymme läpi käytännön asioita silloin kun niissä on jotain erityistä mainittavaa ja kerron lyhyesti mitä tänään on luvassa. Tämän jälkeen alkaa lämmittelyvaihe. Useimmiten aloitamme hipan variaatioilla tai jollain muulla liikunnallisella, sillä yhä alakouluikäiselläkin lapsella on selvästi

havaittavissa sama ilmiö kuin nuoremmilla- liikuntasali paikkana aiheuttaa jonkinlaisen hepulireaktion, ja salissa täytyy saada riehua hetki oikein antaumuksella, jotta saa pahimmat villit karkotettua ja jaksaa keskittyä muuhunkin. Kun irrottelut on irroteltu, teemme jotain keskittymistä vaativaa, esimerkiksi erilaisia kuuntelutehtäviä, lyhyitä tarinoita, nimileikkejä tai muistipelejä. Tämä rauhoittaa lapset pois alun melskeestä, ja itse käsiteltävään aiheeseen on helpompi päästä.

Lämmittelyjen jälkeen alamme tavalla tai toisella käydä läpi teemaa. Syksyn teemoina meillä oli tutustuminen, roolihahmon luominen, tarinan tekeminen ja liikeilmaisuus, jossa harjoiteltiin esimerkiksi pantomiimia. Teemaa aletaan käsitellä lähes aina niin, että aluksi tehdään jokin teemaan liittyvä harjoite pareittain, yksitellen, tai pienissä ryhmissä, ei siis vielä esiintyjä-yleisö-vastakkainasettelua. Tämä mahdollistaa sen, että kaikki pääsevät tekemään, vaikka ujustuttaisikin. Aiheesta ja harjoitteiden luonteesta riippuen ennemmin tai myöhemmin siirrytään vaiheeseen, jossa penkeistä tehdään katsomot, ja harjoittelempa vielä harjoituksen tai pari siten, että suurin osa lapsista istuu yleisönä. Sieltä viittaamalla vapaaehtoiset pääsevät esiintymään. Kohtaukset ovat lapsilla usein hyvin lyhyitä, mutta harjoituksissa täytyy olla väljä aikataulu, sillä olen pitänyt ohjenuorana sitä, että kaikki vapaaehtoiset pääsevät esiintymään vähintään kerran harjoitusten aikana muiden eteen.

Lopuksi kokoonnumme vielä rinkiin, jossa yleensä käydään läpi vielä kierros siitä, mikä harkoissa oli kivaa ja mikä tyhmää. Lapset antavat palautetta hyvin suoraan ja vilpittömästi, ja olen saanut heiltä paljon ideoita tekniikoihin ja harjoitteisiin. He myös toteavat kursailematta, mikäli jokin juttu on ollut heistä lapsellista, kummallista tai tylsää. Olen pyrkinyt käyttämään lasten mielipiteitä hyödykseni aina kun se vain on ollut fiksua, sillä heiltä tulleet ideat ovat monesti olleet ainakin pienen muokkauksen jälkeen erittäin käyttökelpoisia. Jutusteluringin jälkeen otetaan aina ajan salliessa loppurauhoittuminen, joka on milloin mitäkin- toisinaan rentoutumista patjojen päällä musiikin soidessa, toisinaan yhdessä tarinointia, toisinaan jokin keskittymistä vaativa leikki.

3.3 Ryhmämme säännöt

Aina silloin tällöin harjoitusten alussa käymme läpi improon liittyviä teesejä ja sääntöjä, joita keksin itse alkuun muutamia ja joita lasten kanssa lisättiin ja muokattiin kevätkauden ensimmäisissä harjoituksissa. Tällä hetkellä sääntöjamme ovat:

- Hyväksy toisten ideat ja omat ideasi
- Kuuntele improkavereita ja ohjaajaa

- Älä koskaan kiusaa tai satuta ketään
- Muista, ettet aina voi olla pääosassa
- Ole niin rohkea kuin hyvältä tuntuu
- Aina ei tarvitse olla hauska
- Kaikki, mitä lavalla tapahtuu, tapahtuu roolihahmollesi, ei sinulle itsellesi
- Moka on lahja, älä pelkää epäonnistumista
- Kannusta kaveria
- Mitään, mikä pelottaa liikaa tai tuntuu ikävältä, ei tarvitse tehdä
- Muista, että impro on vain leikkiä

Säännöllisin väliajoin katsomme, olisiko listaan jotain korjattavaa tai lisättävää, mutta keskimäärin lapset ovat sitoutuneet hyvin ohjeiden noudattamiseen.

3.4 Ryhmäytyminen

Ryhmäytyminen on pitkän harjoitusvälin vuoksi alkukaudesta hankalaa, sillä juuri kun päästään vauhtiin, meidän on pidettävä kolmen viikon tauko, mutta koska improryhmäläisemme ovat mahtavan avointa ja sopeutuvaista porukkaa, ryhmäytyminen on toiminut ja uudet tulokkaat ovat kotiutuneet vanhojen konkareiden seuraan suorastaan yllättävän nopeasti ikäeroista huolimatta. Toki on ollut myös pari kappaletta niitäkin tapauksia, jotka käyvät yksissä harjoituksissa tutustumassa eikä heitä sen koommin näy, mutta harrastuksena improvisaatioteatteri- ja teatteri ylipäätään- on kuitenkin mielipiteitä jakava, eikä se voi olla kaikille "se oma juttu".

4. MUUTAMAN TEKNIIKAN ERITTELYÄ

Olemme lasten kanssa ehtineet kauden aikana kokeilla monia eri tekniikoita, mutta kerron nyt tarkemmin kolmesta tekniikasta, joita olemme harjoitelleet useampaan otteeseen. Olen myös pohtinut, mitä erityistä kussakin tekniikassa on ja mikä tekee siitä toimivan.

4.1 Tarjoilija:

Tarjoilija-tekniikan idea on perin yksinkertainen. Kerrallaan lavalla on kaksi esiintyjää, "tarjoilija" ja "asiakas". Asiakas istuu pöydän ääressä, syö miimisesti haluamaansa ruokaa, ja yllättäen huomaa siinä jotain erikoista. Asiakas kutsuu tarjoilijan paikalle, ja kysyy, mikä ruoassa on vialla, esim. tähän tapaan:

Asiakas: "Tarjoilija, miksi tämä pinaattikeitto on täynnä klönttejä?"

Tarjoilijan tehtävänä on tässä tilanteessa käyttää nopeaa ongelmanratkaisua, ja keksiä joku selitys kyseiseen ongelmaan, esimerkiksi näin:

Tarjoilija: "Ne näyttävät olevan etanoita, meillä on niitä tuolla keittiössä seinänpielet täynnä aina näin syksyisin! Nyt niitä on näköjään tippunut sinun keittoosikin!"

Kohtauksista tulee näin hyvin ytimekkäitä, ja siksi olenkin käyttänyt tätä tekniikkaa erityisesti kauden alkupuolella, jolloin täytyy olla erityisen tarkkana siitä, ettei homma mene liian monimutkaiseksi. Tämä tekniikka on ryhmäläisten mielestä kuitenkin niin hauska, että he toivovat sitä usein, joten Tarjoilijaa on vedetty useaan otteeseen niin kauden alku- kuin loppupuolellakin. Tekniikan lumo taitaa piillä yksinkertaisuudessa-molemmat lavalla olijat saavat osallistua lyhyeen tarinanpätkään ja vaikuttaa siihen omalta osaltaan, mutta keksittävää ei ole niin paljon, että ujoimmatkaan ottaisivat paineita siitä, että lavalla pitäisi tapahtua jotain suurta ja mahtavaa. Tarjoilija on myös useimmiten hyvin hauska, ja tämänkin tekniikan parissa puuhastellessa on helppo todeta lasten olevan aivan mahtavia ideanikkareita! Perunamuussista on löytynyt vasaroita, lasagne on lähtenyt lentoon ja pihvi on vaihtanut väriä ruokailun aikana, ja kaikkeen tähän tarjoilijalla on ollut aina pätevä selitys takataskussa.

Tämä kohtaustauttaa lapsia sepittämään tarinoita ja osallistumaan yhteisen juonen tekemiseen.

Tarjoilija ei voi suunnitella vastaustaan etukäteen edes vahingossa, sillä vastauksen tulee luonnollisesti liittyä tavalla tai toisella asiakkaan ongelmaan.

4.2 Tunnelma kohtaukseen musiikista

Tämä tekniikka alkaa hyvin perinteisen improkohtauksen tavoin; lavalle valitaan kaksi tai kolme näyttelijää, joille yleisöksi jääneet lapset keksivät määritelmiä- ikä, ammatti, tapa, etunimi, jne, mitä milloinkin, yksi tai kaksi määritelmää näyttelijää kohti. Yleensä valitaan vielä tapahtumapaikka, missä nämä hahmot kohtaavat, ja kohtaus lähtee liikkeelle kun lapset ovat valmiita.

Tätä tekniikkaa varten olen polttanut itselleni levyllisen erilaisia, etupäässä instrumentaalisia kappaleita. Kun kohtaus on edennyt jonkin matkaa, valitsen puolisummassa jonkin kappaleen, ja laitan sen soimaan taustalle. Näyttelijöiden tulee kuunnella hetki kappaletta, miettiä, minkälainen tunnelma siinä heidän mielestään on, ja lähteä tuomaan kohtaukseen kappaleen tunnelmaa. Kerran meillä oli lasten kanssa kohtaus, jossa mummo oli lastenlastensa kanssa piknikillä. Klassinen viulumusiikki vei tarinaa siihen suuntaan, että yhtäkkiä mummo muistikin, että on joulukuukuu, ja soitti kiireesti paikalle joulupukin. Toisessa esimerkkitapauksessa Pikku Ruikuli oli lähtenyt kuntosalille tapaamaan personal traineria, mutta kesken voimailun soimaan lähtenyt flamenco tekikin kuntoilusta melko lailla tanssipainotteista.

Musiikin voi tulkita miten haluaa, ja koska mikään tulkinta ei ole väärä, olemme saaneet tämän tekniikan avulla mitä mehukkaimpia kohtauksia. Tämä tekniikka erityisesti kehittää lasten kuuntelu- ja havainnointikykyä, ja hyväksymisperiaatteen harjoittelu on väistämättä edessä, ellei kaikilla olekaan kappaleen tunnelmasta samanlainen näkemys, sillä mikäli kaikki lähtevät sooloilemaan oman ideansa perässä, tarina ei etene lainkaan. Tästäkin ilmiöstä löytyy omakohtaisia kokemuksia, mutta mitä useammin tätä harjoitetta ollaan tehty, sitä vähempään ne ovat käyneet.

4.3 Hahmon luonti kuvasta:

Lapset rakastavat hahmojen tekemistä kaikilla tekniikoilla. Tässä tapauksessa hahmoa lähdetään tekemään kuvan avulla. Olen leikannut lehdistä erilaisia kuvia erilaisista ihmisistä, ja jaan summamutikassa kullekin lapselle yhden kuvan. Lapset saavat katsoa hetken kuvia omassa rauhassaan ja miettiä kuvassa näkyvää henkilöä, kun esitän kysymyksiä- mikä hänen nimensä on, minkälainen hän on, tekeekö hän jotain työtä, missä hän asuu ja onko hänellä perhettä, mitä hän

tykkää tehdä vapaa-ajallaan, mikä on hänen suurin unelmansa, mitä hän pelkää, jne... Pohdiskelun jälkeen lähdetään liikkeelle-miten kyseinen henkilö liikkuu? Miten hän kävelee, miten hän juoksee, miten hän istuu, miten hän hymyilee? Miten hän tervehtii muita henkilöitä, millainen ääni hänellä on?

Kun lapsilla alkaa olla selkeä käsitys siitä, millaisen hahmon he ovat luoneet, mennään ringiin ja otetaan kierros, jossa kaikki saavat esitellä oman hahmonsansa. Tämän jälkeen rakennetaan yleisö, ja lapset pääsevät tekemään kohtauksia vastaluoduilla hahmoillaan. Kaksi vapaaehtoista kerrallaan pääsee esiintymään, ja yleisöltä pyydetään ympäristö, jossa kyseiset tyypit tapaavat syystä tai toisesta. Kuva saa olla mukana, siitä näyttelijä saa aina välillä "luntata" hahmoaan jos alkaa tuntua siltä, että henkilön piirteet on vaikeaa muistaa. Nämä kohtaukset lähtevät monesti rönsyilemään, sillä lapset rakastuvat luomiinsa hahmoihin, mutta mielestäni tämä on siitä huolimatta loistava tekniikka monestakin syystä- kuva antaa lisäpotkua mielikuvitukselle ja toisen nahkoihin hyppääminen lisää empatiakykyä.

Kun kaikki vapaaehtoiset ovat päässeet tapaamaan muita hahmoja mitä erilaisemmissa paikoissa (ja ajan salliessa useammankin kerran), kuvat kerätään pois ja jätetään roolihaamot unholaan. Harjoituksesta voi tehdä myös lyhyemmän version ja luoda pintapuolisempia hahmoja, tällöin niitä ehditään ottaa useampiakin.

5. IMPROVISAATIOTEATTERIN VAIKUTUS LAPSEN KEHITYKSEEN

Siitä, miten improvisaatioteatteri vaikuttaa lapsen kehitykseen, ei ole käytännössä lainkaan materiaalia saatavilla internetissä tai kirjastossa. Tässä osiossa käsittelemäni vaikutukset ovatkin suurelta osin omaa pohdintaani ja päättelyäni sen pohjalta, miten improvisaatioteatteri vaikuttaa ihmiseen ikään katsomatta, ja miten draamakasvatus vaikuttaa lapsen kehitykseen 7-12-vuotiailla lapsilla.

5.1 Fyysinen kehitys ja kehonkuva:

Improvisaatioteatteri on jo itsessään melko fyysistä puuhaa, mutta lapset ovat jämähtämättömyyden mestareita. Aikuisten kanssa improillessa kohtauksista saattaa toisinaan tulla melko puhepainotteisia, mutta lapsilla kohtaukset ovat hyvin toiminnallisia. Harrastuksen fyysistä puolta tulee esille myös alkulämmittelyissä. Alakouluiässä kehonhallinta paranee kasvupyrähdyksen jälkeen, ja kaikki liikunta helpottaa hallitsemaan vauhdilla kasvaneita raajoja. Tunteiden ja tarinoiden ilmaiseminen kehon avulla antaa kehonkäyttöön monipuolista perspektiiviä ja miimiset harjoitteet kehittävät hienomotoriikkaa, vaikka liikunnallisten taitojen kehitys ei olekaan toiminnassa pääpointti.

Ehdottoman hyväksyvä ilmapiiri, johon improryhmissä aina pyritään parhaan mukaan, on hyvä kasvualusta terveelle itsetunnolle myös oman kehonkuvan muodostamisen suhteen. Kun erilaisten roolien kautta saa jo epävarmassa iässä peilata omaa tapaansa liikkua ja tehdä pelkäämättä naurunalaiseksi joutumista, oma kehonsa on toivottavasti helpompi hyväksyä. Se, ettei improssa voi tehdä väärin, on ainakin näin vuosia myöhemmin saanut arpeutettua peruskoulun liikuntatunneilla virinnetä ahdistuksia liikuntaa ja fyysistä ilmaisua kohtaan omalla kohdallani.

5.2 Kognitiivinen kehitys:

Kielelliseen ja ajattelulliseen kehitykseen improvisaatioteatteri antaa valtavasti virikkeitä. Tarinoita tehdessä ja kuunnellessa sanavarasto karttuu entisestään, välillä jopa täysin ennenkuulumattomilla sanoilla, ja se, että lavalla kaikki on leikisti mahdollista, antaa mielikuvitukselle vapaat kädet. Syy-seuraussuhteita on myös draaman avulla helppo harjoitella leikisti. Monissa alkulämmittelyleikeissä saa treeniä myös muisti, sillä lähestulkoon kaikessa, mikä vaatii keskittymistä, myös muisti näyttelee jonkinlaista osaa.

Jean Piaget'n ajattelun kehittymisestä liittyvään teoriaan luottaen ryhmämme koostuu ainakin ikänsä puolesta lapsista, jotka elävät pääsääntöisesti konkreettisten operaatioiden kautta, mutta vanhimpien lasten kohdalla ollaan viimeistään lähiaikoina siirtymässä jo muodollisten operaatioiden kaudelle. Johdonmukaisuus, joka alakouluikäisillä lapsilla on jo usein varsin kehittynyt (syy-seuraussuhde), auttaa kehittämään kertomuksia ja tarinoita lapsen omasta vinkkelistä käsin. Koska improvisaatiossa syy-seuraussuhteet voivat kuitenkin olla tosielämään verrattuna hyvinkin erikoisia, täytyy nuorimpia harrastajia muistuttaa siitä, että improvisaatio on leikkiä ja satua eivätkä kaikki näytellyt asiat pystyisi mitenkään tapahtumaan tosielämässä.

Koska minäkeskeisyys ei ole tässä vaiheessa lapsuutta enää hallitseva luonteenpiirre, ryhmässä toimiminen helpottaa huomattavasti. Vaikkapa viisivuotiaiden lasten kanssa olisi hyvin vaikeaa luoda tarinaa, jossa ensimmäinen idea hyväksytään ja kaikki eivät voi mitenkään olla pääroolissa yhtäaikaan, mutta kouluikäiset osaavat keskimäärin antaa jo tilaa muillekin. Sitä taitoa improssa tulee harjoiteltua väkisinkin esimerkiksi vuoron odotuksen muodossa.

5.3 Persoonallisuuden kehitys ja itsetunto

Alakouluikässä lapset hakevat entistä useammin "Kuka minä olen?"- kysymyksiensä vastauksia vertaisryhmistä ja ikätovereistaan peilaamalla. Tässä iässä lapsen tarve olla taitava ja fiksu korostuu, ja lapselle tulisikin antaa positiivista palautetta paljon sekä tekemisistään että itsestään persoonana. Improvisaatioteatteri ja tuttu ja hyväksyvä ryhmä ovat toivottavasti mukana auttamassa lasta ymmärtämään, että hän on aivan mahtava juuri sellaisena kuin on. Impron tärkein peruserä, hyväksyntä, on kattava- se sisältää sekä itsensä, toisten ihmisten, improssa tapahtuvien asioiden että ideoiden hyväksymisen, joten ideaalitulanteessa tyrmäystä on täysin turha pelätä.

Sen lisäksi, että ohjaajana on muistettava kohdata jokainen lapsi yksilönä ja tehdä parhaansa luodakseen positiivisen ja kannustavan ilmapiirin, lapsilla on ryhmähengessä vielä paljon suurempi rooli. Se, että saa omalla tekemisellään ikätoverit nauramaan omalle vitsilleen, ajattelemaan tarinoita ja taputtamaan, luo pohjaa hyvälle itsetunnolle. Sen sijaan, että lapselle todetaan "Menipäs se hienosti", olen aina pyrkinyt itse bongaamaan jonkin yksityiskohdan, jonka voin vilpittömästi todeta onnistuneen. Se tekee palautteesta henkilökohtaista ja ainutkertaista, ja saa lapsen tuntemaan, että hänen esitystään on todella katsottu ja kuunneltu. Lapset osaavat myös hienosti antaa palautetta

toisilleen.

Varhaispuberteetin hiipiessä mukaan kuvioihin tarve mietiskelyyn ja itsensä vertailuun on suuri. Improssa, kuten draamassa yleensäkin, on mahtava tilaisuus kokeilla erilaisia rooleja ilman, että niitä tarvitsee ottaa osaksi omaa persoonaa. Näytellessä ja rooleja tehdessä saa toisinaan hyviä oivalluksia siitä, millainen on, millainen haluaisi olla, millainen ei ole ja mitä tahtoo ehdottomasti välttää. Persoonallisuuden rajoja saa koetella turvallisessa ilmapiirissä, ja toivon että se lieventäisi edes hiukan tulevaisuudessa siintävää puberteetin identiteettikriisiä.

5.4 Sosiaalinen kehitys ja vuorovaikutus

Sosiaalisten taitojen osaaminen ja toimiva vuorovaikutus ovat kiistatta elämän tärkeimpiä taitoja. Olen sivunnut näitä aiheita jokaisessa osiossa jo kenties kyllästymiseen saakka, mutta koska koko improvisaatio perustuu vuorovaikutukselle, sitä on turha edes yrittää eritellä täysin omaan lohkoonsa. Ne elementit, mitkä tekevät improvisaatiosta toimivan- hyväksyntä, kuunteleminen ja luottamus, ovat samoja, joiden avulla pääsee sosiaalisissa suhteissakin pitkälle, ja kun näitä toisinaan vaikeitakin taitoja opetellaan leikin varjolla, ne tulevat mukaan myös jokapäiväiseen elämään tavalla tai toisella.

6. LOPPUPOHDINTA

Oli mahtavaa saada yhdistää se, mitä tahtoo tehdä, siihen, mitä pitää tehdä. On kuitenkin uskomatonta, miten yhdistelmä ”improvisaatioteatteri ja kirjoittaminen” (molemmat rakkaita harrastuksiani) voi edetä näinkin tahmeasti. Siitä huolimatta, että toisinaan tuntui siltä, ettei homma etene ollenkaan, olen verrattain tyytyväinen lopputulokseen. Prosessi sisälsi nimittäin myös niitä hetkiä, jolloin kirjoitin niin into piukassa, etteivät sormet meinanneet pysyä näppäimillä.

Olen harrastanut improa aktiivisesti viimeiset viisi ja puoli vuotta, mutta teoriapuolta on tullut tutkittua harmillisen vähän. Siksi tietämykseni improvisaatioteatterista laajeni paljon.

Harjoituksissa vetämäni tekniikat ovat myös tulleet minulle tutuksi toisten opettamina, ei suinkaan kirjasta lukemalla. Sain kirjoista paljon uutta sisältöä ja uusia, vähintäänkin sovelluskelpoisia ideoita, joita tulen taatusti käyttämään lasten parissa. Kirjallisuuden kahminta ja netistä tiedon kerääminen opetti minulle lähinnä sen, että tämän alan materiaalia on toistaiseksi saatavilla hyvin vähän, mutta vuosien saatossa tämäkin varmasti korjaantuu, ainakin jos harrastuksen suosio kasvaa samaa tahtia kuin tähän asti.

Tämän työn tekeminen kirkasti improvisaatioteatterin kirjoja päässäni entisestään, ja toivon sen myös valottaneen aihepiiriä heille, joille se ei aiemmin ollut tuttu. Tutkiessani kehitysvaiheita ja sovitellessani improvisaatiota kaikissa väreissään sekaan vakuutuin entistä vahvemmin siitä, miten mahtavasta touhusta tässä onkaan kysymys. Luulen ja toivon, että myös vetämäni harjoitusten laatu parani, kun panostin entistä enemmän selkeyteen, ja tavoitteellisuus lisääntyi ohjaamisessani.

Vaikeinta prosessin aikana oli istuttaa itsensä koneen ääreen ja kirjoittaa. Aihe kiinnostaa minua paljon, mutta sen toiminnallinen toteuttaminen vie kuitenkin voiton tutkiskelusta. Oli myös haastavaa yhdistellä lukemaansa tietoa siihen, mitä oli jo vuosien saatossa tavalla tai toisella saanut selville, ja miettiä, mistä lähteestä mikäkin on peräisin. Muun muassa tämän vuoksi en laittanut lähdeviittauksia kappaleiden perään, vaikka tiedän, että se on suotavaa ja ehkä jopa pakollista. Opinnäytetyö perustui ehkä liian laajasti omiin pohdintoihini, vaikka en tietenkään heitellyt niitä hatustani vaan sovelsin vuosien aikana oppimaani, kuulemaani, lukemaani ja havainnoimaani. Aihepiirin vähäisen materiaalin vuoksi minun on kuitenkin vaikea perustella joitakin väitteitä viisauksilla, jotka joku muu olisi kehittänyt ja ikuistanut.

Improvisaatioteatteria, kuten kaikkea muutakin draamaa, voi tavalla tai toisella vetää jo nuorillekin lapsille. Alaikärajaa improlle on vaikea asettaa, mutta uskoisin neljä-viisivuotiaiden olevan jo otollista ikäluokkaa yksinkertaisille harjoituksille. Esimerkiksi tarinan kertominen sana kerrallaan

ja erilaiset musiikkiin ja tanssiin liittyvät tekniikat ovat uponneet tuon ikäisille lapsille päiväkerhossa. Lapsilla kyky vaikuttua, reagoida, ja luottaa siihen, että ensimmäinen idea on paras, on aivan eri luokkaa kuin aikuisilla, joten tässä asiassa aikuisilla olisi paljon opittavaa lapsilta.

Nykyään harjoituksia suunnitellessa huomaan käyttäväni siihen enemmän aikaa ja miettiväni joskus jopa rasittavuuteen asti, että mitä hyötyä mistäkin harjoitteesta mihinkin liittyen on. Koen kuitenkin olevani monipuolisempi ohjaaja ja kykeneväni perustelemaan toimintaani paremmin kuin ennen tätä opinnäytetyötä. Koska ohjaan nykyään yksin, ohjaamisen arviointi on minun itseni lisäksi ainoastaan lasten vastuulla. Palautteenannossa ryhmäni onkin aivan mahtava, mikäli harjoituksissa on ollut jotain erityisen tylsää tai hauskaa, saan takuuvarmasti kuulla siitä.

Tottakai olen aiemminkin havainnoinut ryhmäläisiäni harjoituksissa, mutta opinnäytetyön tekemisen aikana siihen tuli keskittyä entistä enemmän. Hoksasin myös kysyä entistä enemmän lapsilta, mitä he tahtoisivat tehdä, ja kauden aikana saimmekin keksittyä pari kokonaan uutta tekniikkaa. Tässä harrastuksessa omia ideoitaan ei saa pusketta läpi purematta, mikä toimii kaikkien osapuolten osalta hyvin.

Alkuvaiheessa pelkäsin, että aihe on minulle liian rakas, jotta osaisin suhtautua siihen normaalisti. Olin vähintään osittain oikeassa, ja tiedän, että överiksi mennyt kiintymykseni aiheetta kohtaan paistaa sekä riveiltä että niiden väleistä, mutta olen siitä huolimatta tyytyväinen, että päätin tehdä opinnäytetyöni juuri tästä aiheesta. Lasten ryhmän ohjaaminen jatkuu osaltani niin pitkään kuin mahdollista, joten hyvä, että aiheeseen on tullut perehdyttyä ja perehdytettyä ihan ajatuksella.

7.LÄHDELUETTELO

www.impropaatti.net

rauno.fi/default.aspx?id=12

Improvisoi!, Simo Routarinne, Tammi 2004

Improkirja, Pia Koponen, Otava 2004

Improvisoinnista iloa elämään ja esiintymiseen, Keith Johnstone, Yliopistopaino 1996

Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa, Inkeri Ruokonen, Sinikka Rusanen, Anna-Leena Välimäki (toim.), Yliopistopaino 2009

Lapsen aika- Marjo Karling, Tuija Ojanen, Tuula Sivén, Riitta Vihunen, Marika Vilén. WSOY oppimateriaalit 2008, uudistettu painos.